

Školní psychologie a její podoby ve světě

PhDr. Jana Zapletalová

Vývoj školní psychologie ve světě

- Termín školní psychologie se objevuje poprvé na přelomu 19. a 20. století
- Americká (Medwaye, Cafferty1999) evropská linie vývoje oboru(C.Burt)
- Psychologické služby škole se prosazují v ekonomicky a sociálně rozvinutých zemích, kde je vysoká dělba práce, diferencovaný školský systém, VŠ příprava učitelů, vysoké nároky na kvalifikaci na trhu práce
- V každé ze sledovaných zemí bylo třeba službu školního psychologa „vybojovat“
- Potřeba řešení problémů spojených se školní docházkou
- Školní neúspěšnost, zařazení handicapovaných žáků, rizikové chování, příprava na vstup na trh práce

Modely poskytovaných služeb

1. Psycholog pracující na jedné velké škole nebo na více školách

- Spolupráce s lékaři a sociálními pracovníky
- Péče o běžnou žákovskou populaci
- Zlepšování vyučovacích metod a sociálního klimatu škol

2. Britský model

- Koordinace služeb nabízených škole odbornou komunitou
- Psycholog jako součást školských úřadů
- Koordinace prevence, poradenských aktivit, intervence, výzkumu
- Reeducace, diagnostika, psychoterapie

Modely poskytovaných služeb

3. Dětské poradenské kliniky

- Psychiatři, lékaři, psychologové, sociální pracovníci
- Služby jsou poskytovány na objednávku školám
- Diagnostika, terapie

4. Asociace pro výzkum dítěte

-
- Koordinace výzkumů
- Vytváření poznatkového zázemí

Mezinárodní výzkumy

1992-Cunnighamová

2002- Jimerson

A. 90.léta- 87 000 ŠP

- **Typickým psychologem je žena ve věku 31-39 let**
- **10 let praxe**
- **2002-ženy pouze v 63% ve věku 24-39 let**
- **2-12 let praxe**
- **VŠ vzdělání ŠP- bakalářský a magisterský stupeň, Kypr doktorský stupeň vzdělání**
- **V ekonomicky vyspělých zemí přibývá regulace předpisy**

B. Počet žáků na 1 ŠP (Cunnighamová,Jimerson)

- **Medián 1:11 000 a 1: 3 500**
- **Medián 1: 3 246 (960, 690, 200)**
- **Lokalizace na konkrétní škole nebo služba více školám (VB)**
- **Služby pro žáky ve věku od 6-18 let**
- **Charakter poskytovaných služeb- orientace na žáka, na speciální vzdělávací potřeby nebo na školu jako systém**

Podoba školní psychologie v USA

1. Od roku 2000 narůstá rozmanitost poskytovaných služeb, rozšiřuje se cílová skupina a zaměření psychologů
2. Tlak na kratší profesní přípravu
3. Rostou nároky na kvalitu poskytované služby a omezují se finanční prostředky
4. Školy mají nést odpovědnost za řešení školních, sociálních a psychologických problémů
5. Snaha přecházet z nápravy problémů k jejich prevenci
6. Snaha vyčlenit speciálně pedagogickou problematiku z profesního zaměření psychologie
7. Tlak na inovace v diagnostických nástrojích a v systému hodnocení žáků
8. Důraz je kladen na změnu, žáci mají být aktivními účastníky vyučování a učení se
9. Zaměření diagnostiky na možnosti žáka nikoliv pouze na aktuální stav

Školní psychologie v Evropě

1. Francie (Wallon, 1946)

- Původně se rekrutovali ze zkušených pedagogů, zaměřovali se zejména na pozorování, na zkvalitňování vyučovacích metod a práce učitelů
- Později v 60. letech přechod k péči o děti se speciálními vzdělávacími potřebami
- Slabost ŠP vycházela z nedostatečné psychologické odbornosti
- 70. léta se orientují na práci se školním neúspěchem
- Školní psychologové musí nejprve vykázat alespoň 3 roky učitelské praxe nebo studovat učitelství a požádat o magisterský program školní psychologie
- Poradenští psychologové nemají tuto podmínku
- 3500 ŠP
- .

Švýcarsko

- ŠP se liší podle kantonů
- Klinická práce s žákem ve škole nebo služby psychologů mimo školu
- Potřeba práce se školou jako systémem
- Vedení a podpora žáků s terapeutickými prvky (Gaillard)
- Podpora kognitivních funkcí a posilování sebepojetí žáka
- Vhled do systému vztahů školy
- Narůstá množství práce ŠP
- Moderátor vztahů, krizový pracovník
- Zlepšování kultury školy, inovace výuky

Belgie

- Valonská část má služby totožné s Francií
- Vlámská část má Střediska psychologicko-lékařské a sociální péče
- 1/3 je tvořena psychology
- Péče je věnována zejména žákům sekundárního školství
- Průběžná podpora žákům v oblasti zkvalitnění učení, sociálního a emocionálního vývoje a volby povolání
- Nově je potřeba péče o učitele
- Zajištění bezpečí ve školním prostředí

Irsko

- 1992- školní psychologové (Zelená kniha)
- Důraz je kladen na speciální vzdělávací potřeby
- Psychologové jsou součástí Inspektorátní služby
- Žáci získávají certifikát o spec. vzděl. Potřebách
- Pouze školy v sekundárním školství mají tzv. učitele-
výchovného poradce, který 25% učí, 26% poradenská
práce se žáky, 20% práce s informacemi, 19%
administrativa, 10% práce se třídou
- 500 žáků na škole 1 VP
- 4 psychologové na 7500 žáků
- Psychologové musí mít minimálně 2 roky praxe ve školství

Španělsko

- 1996- poskytování psychologických služeb ve školách
- Psychologie x psychopedagogika
- Funkci poradce ve škole může vykonávat absolvent psychologie nebo psychopedagogiky
- Školní poradenská pracoviště- řídí další učitele, kteří se podílejí na práci se žáky, současně musí vyučovat psychologii nebo pedagogiku
- Vyučovací role je podřizována psychologickým cílům
- Pracovní náplň není přesně definovaná

Specifika profese školního psychologa

- Sleduje školní docházku žáka
- Je specialistou na vztahy vývoje a učení
- Je spolupracovníkem učitele
- Je metodologem komplexních nástrojů poznávání dětí a školy
- Představuje jednotící prvek v intervenci (koordinuje opatření školy, rodiny a dalších odborníků)
- Je poradcem a komunikátorem
- Formou psychologického provázení žáka plní terapeutickou roli